

Đề bài

Phân tích hình tượng sóng trong bài thơ cùng tên của Xuân Quỳnh. Anh (chị) cảm nhận được gì về tâm hồn người phụ nữ trong tình yêu qua bài thơ này?

Bài làm

*Em trở về đúng nghĩa trái tim em
Là máu thịt đời thường ai chẳng có
Sẽ ngừng đập khi cuộc đời không còn nữa
Nhưng biết yêu anh cả khi chết đi rồi*

(Tự hát)

Tiếng thơ Xuân Quỳnh là thể, dung dị, hồn nhiên và chân thật, nhà thơ đã chân thành bày tỏ tình yêu mãnh liệt, đắm say của mình. Qua thơ chị người đọc thấy một tâm hồn gắn bó thiết tha với cuộc đời, với con người, khao khát yêu và chăm chút cho hạnh phúc bình dị của đời thường. Thơ của Xuân Quỳnh người ta biết đến nhiều nhất là mảng thơ tình: *Thuyền và biển*, *Thơ tình cuối mùa thu*, *Tự hát* và nổi tiếng nhất là bài *Sóng*. Qua hình tượng ẩn dụ là *sóng* tác giả đã nói được tiếng nói của tình yêu con người và bộc lộ được vẻ đẹp tâm hồn của người phụ nữ trong tình yêu.

Bài thơ được viết theo thể ngũ ngôn, không ngắt nhịp giữa dòng mà mỗi dòng là một nhịp – nhịp 5/5 đều đặn. Nhịp thơ tạo ra âm hưởng nhịp nhàng như nhịp bồi hoàn của sóng, lúc tràn lên sôi nổi, khi êm dịu lắng lại. Âm hưởng của nhịp thơ gợi âm hưởng của sóng, nhưng cũng diễn tả nhịp điệu bên trong tâm hồn: những đợt sóng của tình yêu, lúc dào dạt, sôi nổi, khao khát có lúc dằm thắm, dịu dàng, sâu lắng.

Nhà thơ Xuân Diệu mượn hình tượng biển để diễn tả tình yêu lớn lao và vô biên của mình:

*Anh không xứng là biển xanh
Nhưng cũng xin làm sóng biếc
Để hát mãi bên gành
Một tình chung không hết*

Còn Xuân Quỳnh đã mượn hình tượng sóng để diễn tả tình yêu, trái tim đang sôi nổi, cuộn trào.

Bài thơ có tên là *Sóng* nên hình tượng xuyên suốt, bao trùm là hình tượng *sóng*, bên cạnh hình tượng nhân vật trữ tình là *em*. Hình tượng sóng là ẩn dụ, biểu tượng cho tâm trạng của người con gái đang yêu, là sự hóa thân của nhân vật trữ tình. Đôi lúc nhân vật trữ tình *em* lại tách ra để trực tiếp bộc lộ tâm trạng đang yêu của mình.

Xuân Quỳnh mượn hình ảnh sóng biển để diễn tả tình yêu vì nhà thơ cảm nhận những đặc điểm của sóng giống như tình yêu của con người. Sóng luôn ở trạng thái phức tạp như tình yêu lứa đôi:

*Anh muốn giấu tình yêu
Nhưng muốn em được biết
Anh thăm đau khổ nhiều
Vì yêu em tha thiết*

(Hai-nơ)

Và từ muôn đời nay con sóng biển không lúc nào bình yên, phẳng lặng:

*Dữ dội và dịu êm
Ồn ào và lặng lẽ*

Từ trạng thái đối cực của sóng tác giả muốn nói đến những cung bậc khác nhau của tình yêu: lúc mãnh liệt cuồng nhiệt, lúc thiết tha, sâu lắng, dịu dàng. Qua sóng nhà thơ muốn tự bạch trạng thái tâm hồn của người phụ nữ đang yêu, luôn xôn xao, rạo rực, có những biến động khác thường, tâm tư không lúc nào nguôi ngoai, yên định. Khi bắt đầu yêu là có những con sóng lòng mãi cuộn trào, sôi động.

*Vì tình yêu muôn thưở
Có bao giờ đứng yên*

(Thuyền và biển)

Bản thân sóng không tự hiểu nổi mình nên có nhu cầu tự nhận thức và luôn khát vọng lớn lao vượt qua cửa sông để trở về với biển cả:

*Sóng không hiểu nổi mình
Sóng tìm ra tận bể*

Đó cũng chính là những diễn tiến ở tâm hồn người phụ nữ trong hành trình chối bỏ những giới hạn không gian chật chội tìm đến những chân trời bao la để nhận thức được mình, vì sao có những đợt sóng tình yêu tự dâng lên tràn ngập, xôn xao cả cõi lòng. Tâm hồn ấy đang khao khát một tình yêu vô biên, tuyệt đích nhất của tuổi trẻ:

*Ôi con sóng ngày xưa
Và ngày sau vẫn thế
Nỗi khát vọng tình yêu
Bồi hồi trong ngực trẻ*

Và ở bài thơ khác Xuân Quỳnh cũng bộc lộ nỗi khát vọng vô biên ấy:

*Suốt cuộc đời biển gọi ước mơ
Nỗi khát vọng những chân trời chưa đến*

Trong niềm khao khát hạnh phúc vô bờ, tác giả mượn hình tượng sóng để quay về nhận thức tình yêu:

*Từ nơi nào sóng lên?
Sóng bắt đầu từ gió
Gió bắt đầu từ đâu?
Em cũng không biết nữa
Khi nào ta yêu nhau*

Bắt đầu là cõi riêng tư vươn ra chân trời biển rộng để chia sẻ, nhận thức và bày tỏ khát vọng. Rồi nhà thơ men theo hành trình ngược lại để nhận thức những bí ẩn của tình yêu. Tác giả băn khoăn: Ta yêu nhau khi nào? Và vì sao ta yêu nhau? Tình yêu không thể lí giải nên Xuân Diệu đã viết:

Làm sao cắt nghĩa được tình yêu

Đó là chân lí muôn đời được Xuân Quỳnh phát hiện bằng trực cảm, hồn nhiên nhưng sâu sắc. Tác giả đã nói thay cho hàng triệu con tim nên mọi người đều thích khổ thơ này. Lời thơ thành thật, âm hưởng thơ nhẹ nhàng xao xuyến đã góp phần diễn tả được trái tim đang tràn ngập hạnh phúc trong tình yêu của người phụ nữ. Một tình yêu kín đáo mà thiết tha say đắm.

Khi xa nhau, tình yêu thường được biểu hiện qua nỗi nhớ. Tác giả đã mượn hình tượng sóng để diễn tả nỗi nhớ của người đang yêu:

*Con sóng dưới lòng sâu
Con sóng trên mặt nước
Ôi con sóng nhớ bờ
Ngày đêm không ngủ được*

Tầng sâu và chiều rộng, nỗi nhớ có lúc âm thầm cuộn cuộn, khi trào lên dào dạt; ngày và đêm từng con sóng nhớ cứ trào lên vỗ vào lòng nôn nao, thao thức; nó chiếm lĩnh cả thời gian và bao trùm không gian. Nỗi nhớ choán đầy cõi lòng, cuốn hút mọi tâm tư. Người đang yêu ấy như chìm trong biển nhớ. Từng con sóng biển là những con sóng lòng da diết nhớ thương bờ:

*Biển còn cào suốt đêm
Những đợt sóng dồn lên phà xuống
Biển yêu đất điên cuồng rộng lượng
Muốn xô bờ nhưng lại sợ bờ đau*

Mượn hình tượng sóng nói chưa đủ, cái tôi trữ tình đã tách ra khỏi sóng để bày tỏ cho cạn kiệt nỗi nhớ của mình:

*Lòng em nhớ anh
Cả trong mơ còn thức*

*Dấu xuôi về phương Bắc
Dấu ngược về phương Nam
Nơi nào em cũng nghĩ
Hướng về anh một phương*

Nỗi nhớ bao trùm không gian bao la, từ cõi ý thức nỗi nhớ tràn sang cả bên bờ tiềm thức và vô thức. Nỗi nhớ vừa mênh mông vừa sâu đậm, khắc khoải còn cào. Trong nỗi nhớ ấy, người đọc còn thấy sức mạnh và lòng thủy chung của người con gái đang yêu. Ở bài thơ khác Xuân Quỳnh cũng đã diễn tả nỗi nhớ da diết thế này:

*Những ngày không gặp nhau
Biển bạc đầu thương nhớ
Những ngày không gặp nhau
Lòng thuyền đau rạn vỡ*

(Thuyền và biển)

Nỗi nhớ tha thiết, cháy bỏng nhưng vẫn kín đáo, lặng lẽ như nỗi lòng của cô gái dân gian:

*Đêm qua ra đứng bờ ao
Trông cá, cá lặn, trông sao, sao mờ
Buồn trông con nhện chăng tơ
Nhện ơi nhện hỡi, nhện chờ mối ai
Buồn trông chênh chéch sao mai
Sao ơi, sao hỡi, nhớ ai sao mờ*

Nhưng Xuân Quỳnh còn trực tiếp bộc lộ nỗi nhớ, đã chân thành thể hiện những khát khao của lòng mình nên tâm hồn của người phụ nữ ấy có nét đẹp vừa truyền thống vừa hiện đại.

Qua nỗi nhớ, người đọc thấy tình yêu của người phụ nữ chân thành, đắm say, mãnh liệt, thủy chung, trọn vẹn, dâng hiến và tin tưởng nhưng vẫn dịu dàng, kín đáo đầy nữ tính. Còn nỗi nhớ của nam giới rất bộc trực.

*Nắng mưa là bệnh của giời
Tương tư là bệnh của tôi yêu nàng*

(Nguyễn Bính)

Cuối cùng là sự nhạy cảm của Xuân Quỳnh trước thời gian:

*Cuộc đời tuy dài thế
Năm tháng vẫn đi qua*

Như biển kia dẫu rộng

Mây vẫn bay về xa

Ý thức về sự trôi chảy của thời gian, tiếc cuộc đời con người là ngắn ngủi, lo âu cái đẹp và tình yêu sẽ không còn nên tác giả khao khát nắm bắt cái hạnh phúc hiện tại và khát khao được sống mãi trong tình yêu. Nhưng không thể cưỡng lại quy luật của tự nhiên. Tuy vậy, tác giả vẫn ước muốn hóa thân vào vũ trụ, để tình yêu tan vào con sóng vĩnh hằng, để hạnh phúc còn mãi với thời gian:

Làm sao được tan ra

Thành trăm con sóng nhỏ

Giữa biển lớn tình yêu

Để ngàn năm còn vỗ

Đó cũng là ước muốn tình yêu riêng hòa chung với tình yêu lớn.

Tóm lại, mượn hình tượng sóng Xuân Quỳnh đã nói được tiếng nói tình yêu của con người nhưng chính là để bộc lộ tâm hồn đang yêu của mình nói riêng và của người phụ nữ nói chung: Có những biến động khác thường đầy trăn trở, khát khao, rất chân thành, chung thủy, đắm say, mãnh liệt nhưng vẫn kín đáo, dịu dàng, nữ tính.

Cả bài thơ toát ra vẻ đẹp tâm hồn của người phụ nữ đang yêu: trẻ trung, sôi nổi, đầy sức sống, mạnh bạo chân thành bày tỏ những khát khao của lòng mình. Đó chính là điểm mới của thơ ca hiện đại. Bài thơ đã bồi đắp làm phong phú thêm tâm hồn những người đáng yêu và yêu thơ.